

CZU: 378.1:342.733

**CADRUL NORMATIV/REGLATOR PRIVIND DOMENIILE DE
FORMARE PROFESIONALĂ, SPECIALITĂȚI, CALIFICĂRI ȘI OCUPAȚII:
PROBLEME DE INTERCONEXIUNE ȘI IMPLEMENTARE**

*Vladimir GUȚU, Mihail PAIU, Carolina ȚURCANU,
Tatiana REPIDA, Natalia TOMA*

Universitatea de Stat din Moldova

În articolul dat pentru prima dată este abordată problema privind interconexiunea și corelarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților, a Cadrelui Național al Calificărilor și a Clasificatorului ocupațiilor, precum și particularitățile implementării acestor documente în învățământul superior. Accentul se va pune pe analiza funcționalității acestor documente de politici în contextul structurării învățământului superior în trei cicluri: licență, masterat, doctorat. Vor fi analizați factorii ce provoacă dizfuncționalități în acest sens pe piața muncii, dar și în sistemul de învățământ superior.

Cuvinte-cheie: domenii de formare profesională, specialități, specializări, calificări, ocupații, profesii, piața muncii, program de studii, licență, masterat, doctorat.

**NORMATIVE/REGULATORY FRAMEWORK FOR PROFESSIONAL TRAINING,
SPECIALTIES, QUALIFICATIONS AND EMPLOYEES:
PROBLEMS OF INTERCONNECTION AND IMPLEMENTATION**

The first article addresses the issue of interconnection and correlation of the Nomenclature of Vocational Training Fields and Specialties, the National Qualifications Framework and the Classifier of Occupations, as well as the particularities of their implementation in higher education. The emphasis will be on the analysis of the functionality of these policy documents in the context of the structure of higher education in three cycles: bachelor, master, doctorate. It will analyze factors that cause disabilities in this respect on the labor market, but also between cycles of higher education.

Keywords: fields of training, specialties, specializations, qualifications, occupations, professions, labor market, study program, bachelor, master, doctorate.

Introducere

Realizarea Spațiului European Comun pentru Învățământul Superior (EHEA) constituie vectorul și strategia de dezvoltare a învățământului superior din Republica Moldova. Acest imperativ istoric a devenit o realitate obiectivă, care generează reforme educaționale de substanță, pentru a armoniza sistemul național de învățământ superior cu cel european. „Magna Cartă a Universității”, care prezintă posibile direcții de acțiuni practice în cadrul universităților, a fost elaborată la reuniunea rectorilor universităților europene din 1988, în Bologna. Acest document propune:

- pronosticarea la nivel național a unor politici educaționale care să încurajeze echivalarea statutului absolventului, a titlurilor/calificărilor și a examenelor;
- elaborarea unor acorduri între universități pe dimensiunea de mobilitate a studenților.

Convenția pentru Recunoașterea Calificărilor pentru Învățământul Superior din Europa (1997) a creat cadrul de referință privind uniformizarea terminologiei: acces, admitere, evaluare, programe de studii, calificări, recunoașterea diplomelor etc.

Convenția de la Lisabona (1997) a înaintat conceptul unei Europe a cunoașterii și recunoașterii internaționale a diplomelor și calificărilor.

Declarația de la Bologna (1999) reprezintă baza realizării Spațiului European Comun pentru Învățământul Superior prin implementarea la nivel național și instituțional a unor principii de funcționare a universităților: autonomia universitară, integrarea predării-învățării-cercetării etc.

Întâlnirea de la Bergen (2005) a Miniștrilor Educației este una istorică pentru Republica Moldova. În cadrul acesteia sistemul de învățământ superior a devenit parte a Procesului Bologna. Până la acest moment s-au

conturat mai multe direcții de acțiune: structurarea învățământului superior în trei cicluri; stabilirea unui sistem de credite transferabile; promovarea mobilității studenților și a cadrelor didactice; asigurarea calității în învățământul superior; promovarea dimensiunii sociale; învățarea pe tot parcursul vieții; elaborarea unui cadru comun al calificărilor etc.

În contextul *Întâlnirii de la Bergen, ENQA*, a fost elaborat documentul „*Standarde și Direcții de acțiune pentru Asigurarea Calității în cadrul EHEA*”, acceptat drept cadru de referință pentru toate universitățile europene [1, p.6].

Obiectivele stabilite de Uniunea Europeană prin Strategia Lisabona și Procesul Bologna au ca scop reformarea sistemelor de învățământ superior în vederea transformării acestora în sisteme mai flexibile, mai coerente și mai deschise la nevoile societății, susceptibile să răspundă provocărilor globalizării și necesității de formare și reformare a forței de muncă.

Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova, compatibil cu Cadrul European al Calificărilor, stabilește 8 niveluri ale calificărilor. Nivelurile 1-5 se obțin prin învățământ secundar general, învățământ secundar profesional și mediu de specialitate, iar nivelurile 6-8 – prin învățământ superior, după cum urmează:

- nivelul 6 de calificare se asigură, de regulă, prin studii superioare de licență;
- nivelul 7 de calificare se asigură, de regulă, prin studii superioare de masterat sau studii integrate de nivel masterat;
- nivelul 8 de calificare se obține prin studii superioare de doctorat.

CNCIS descrie calificările de la nivelurile 6, 7 și 8 și corelează cu cele 3 cicluri de studii universitare: de licență, masterat și studii de doctorat.

Corelarea calificărilor obținute anterior aplicării prevederilor Procesului Bologna se va face prin proceduri separate, care vor ține seama de specificitățile și corespondențele din învățământul superior din Republica Moldova.

Fiecare calificare este definită prin finalitățile de studii/rezultatele învățării, exprimate în termeni de competențe profesionale (cunoștințe și abilități) și transversale, formate pe parcursul ciclului respectiv de studii universitare [2, p.89].

În contextul acestor preocupări ale guvernelor pentru creșterea economică, competitivitate și convergența veniturilor, angajabilitatea absolvenților, respectiv inserția lor rapidă pe piața muncii devine un obiectiv strategic și pentru universități, inclusiv pentru cele din Republica Moldova. Majoritatea specialiștilor în marketing, politici socioeconomice și educaționale semnalizează despre existența unor discrepanțe majore între cadrul normativ și reglator al domeniilor de formare profesională, specialități, calificări, ocupații și cerințele pieței muncii, precum și între conceptul de formare profesională în trei cicluri: licență, masterat, doctorat.

„Schimbările în natura cererii de calificări (specialități) sunt adesea dictate de constrângerile pieței muncii” [3].

În acest sens, universitățile ar trebui să fie mai sensibile față de nevoile pieței muncii aflate într-o permanentă schimbare. Pe de o parte, este nevoie de consolidarea dialogului între angajatori și grupurile universitare, care concep și furnizează programele de studii. Pe de altă parte, este nevoie de schimbarea culturii instituționale și a calității, astfel ca angajabilitatea absolvenților să devină pentru fiecare membru al comunității universitare o problemă-cheie a instruirii și ghidării în carieră. În contextul noii culturi instituționale, dar și al preocupărilor pentru asigurarea calității învățământului superior, responsabilitatea pentru inserția absolvenților pe piața muncii revine următorilor actori:

- Universitatea, Facultatea și/sau Departamentul, care oferă programe de studii ce duc spre o calificare universitară oferită pieței muncii;
- fiecare cadru didactic implicat în procesul de formare a viitorilor specialiști;
- fiecare student, care alege conștient un anumit program de studii pentru a deveni un specialist cu calificare universitară distinctă pe o piață a muncii, caracterizată prin competiție internă între absolvenți ai diferitelor universități din Republica Moldova, dar și prin deschiderea internațională (care este mult mai atractivă pentru ei);
- organizațiile și firmele de recrutare a forței de muncă înalt calificată, care au datoria și de a transmite, direct sau indirect, inclusiv prin absolvenții din generații trecute, către universități opiniile și așteptările lor cu privire la calitatea formării profesionale a generațiilor noi de absolvenți.

Așadar, în Republica Moldova s-a creat o situație când, pe de o parte, politicile socioeconomice și educaționale (corelate în mare parte cu cele europene) sunt orientate la reformarea acestor domenii, iar, pe de altă parte, eficiența schimbărilor este una redusă.

În acest sens, rămâne la ordinea de zi rezolvarea următoarelor probleme:

- Corelarea cadrului normativ/reglator privind domeniile de formare profesională, specialități, calificări, ocupații cu perspectivele dezvoltării pieței muncii și structura socioeconomică a țării.
- Corelarea programelor de studii pe cicluri (licență, masterat, doctorat) cu cadrul calificărilor, Clasificatorul Ocupațiilor și schimbările permanente ale pieței muncii.
- Reconceptualizarea formării graduale profesionale pe cicluri: licență → masterat → doctorat și concentric (sau dublu concentric): licență; licență-masterat; masterat; masterat-doctorat; doctorat și stabilirea cadrului ocupațional pentru fiecare categorie de absolvenți.

Context și starea actuală a problemei

Universitățile din Republica Moldova elaborează și promovează politicile instituționale proprii în raport cu Codul Educației, Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților, Cadrului Național al Calificărilor și Clasificatorul Ocupațiilor (și alte acte normative). Deși toate aceste documente de politici sunt (sau trebuie să fie) corelate între ele, apare prima contradicție: Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților și Cadrul Național al Calificărilor sunt elaborate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, iar Clasificatorul Ocupațiilor este elaborat de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. Acest fapt, dar și alți factori, au generat un șir de incoerențe în abordarea specialităților, calificărilor și ocupațiilor. Fără a analiza pe larg această problemă (se cere în acest sens un studiu aparte), aducem doar câteva exemple din domeniul 14 – *Științe ale Educației*, specialitatea 142.04 *Psihopedagogie* (din Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților), asigură obținerea calificării de *psihopedagog*, iar Clasificatorul Ocupațiilor nu prevede titluri de ocupații pentru acești specialiști. Și invers, Clasificatorul Ocupațiilor include în titlul respectiv specialitatea *defectolog*, pe când Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților nu prevede așa categorie de specialități și nici calificări. Cu alte cuvinte, există foarte multe incoerențe între Cadrul Național al Calificărilor cu referire la titlurile ocupațiilor și Clasificatorul Ocupațiilor. Această stare de lucruri creează un șir de impedimente privind conceperea programelor de studii pentru anumite specialități și calificări.

În acest sens, este foarte important, și pentru profesori și pentru studenți, să cunoască perspectivele angajării în câmpul muncii și creșterii în carieră. Susținem ideea expusă de Șt.Bevan și M.Cowling, potrivit căreia proiectarea programelor de studii pentru fiecare ciclu al învățământului superior este determinată, în mare parte, de titlul ocupației angajatului, coerente cu calificarea respectivă.

În continuare, încercăm să analizăm și să prezentăm tabelar corelația funcțiilor/ocupațiilor angajaților cu specialitățile/calificările obținute și cu nivelul de studii superioare pe domeniul 14 – *Științe ale Educației*.

Tabelul 1

Corelația funcțiilor/ocupațiilor angajaților cu specialitățile/calificările obținute și cu nivelul de studii superioare pe domeniul 14 – *Științe ale Educației*

Nr. crt.	Titlul ocupației	Studii, calificări
1.	<i>Educator în învățământul preșcolar</i>	<p><i>Calificare: Educator în învățământul preșcolar</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Colegiul Pedagogic. 2. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Educația preșcolară</i> (4-5 ani), fără masterat (sau cu masterat de 1,5 ani). 3. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Educația preșcolară</i>, Ciclul I – licență (3-4 ani). 4. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Educația preșcolară</i>, Ciclul II – masterat (de regulă, educatorii se înscriu la alte programe din domeniul <i>Științe ale educației</i>). 5. Universitatea cu profil pedagogic, alte programe în <i>Științe ale educației</i>. 6. Alte variante.

2.	Învățător/profesor în învățământul primar	<p>Calificare: Învățător în învățământul primar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Colegiul Pedagogic. 2. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Învățământul primar</i> (4-5 ani), fără masterat (sau cu studii de masterat de 1-1,5 ani). 3. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Învățământul primar</i>, Ciclul I – licență (3-4 ani). 4. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Învățământul primar</i>, Ciclul II – masterat (de regulă, învățătorii se înscriu la alte programe din <i>Științe ale educației</i>). 5. Universitatea cu profil pedagogic, diferite programe în domeniul <i>Științe ale educației</i> (Ciclul I – licență sau Ciclul II – masterat). 6. Universitatea cu profil pedagogic, Ciclul III – studii de doctorat în <i>Științe pedagogice</i> (de regulă, tema cercetării este axată pe problematica învățământului primar). 7. Alte variante.
3.	Profesor de discipline școlare în învățământul gimnazial și liceal	<p>Calificare: Profesor de ... în învățământul gimnazial și liceal</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Formarea profesoriilor</i> (4-5 ani), fără masterat. 2. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Formarea profesoriilor</i> (4-5 ani), masterat de 1-1,5 ani. 3. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Formarea profesoriilor</i>, Ciclul I – licență (3-4 ani). 4. Universitatea cu profil pedagogic, programul <i>Formarea profesoriilor</i>, Ciclul II – masterat (2 ani). 5. Universitatea, inclusiv cu profil pedagogic, programul de studii la alte specialități decât cele din <i>Științe ale educației</i> (licență sau/și masterat), cu studierea obligatorie a Modulului psihopedagogic. 6. Universități cu profil pedagogic, programe de studii la alte specialități din domeniul <i>Științe ale educației</i>, Ciclul II – masterat (2 ani). 7. Universități, de regulă cu profil pedagogic, programe de studii în domeniul <i>Științe ale educației</i>, Ciclul III – doctorat.
4.	Manageri școlari	<p>Calificare: manager școlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pot ocupa absolvenții de orice Program de studii în domeniul <i>Științe ale educației</i> (ciclurile I, II, III). 2. Prioritate se dă absolvenților studiilor de masterat în <i>Management educațional</i> (ocuparea acestui post de către specialiști din alte domenii decât <i>Științe ale educației</i> rămâne o problemă discutabilă).
5.	Metodist/metodician	<p>Calificare: educator în învățământul preșcolar, învățător în învățământul primar, profesor de discipline școlare, de regulă, cu studii de masterat, cu grad didactic, grad științific și experiență în domeniu.</p>
6.	Inspector școlar	<p>Calificare: educator în învățământul preșcolar, învățător în învățământul primar, profesor de discipline școlare, de regulă, cu studii de masterat, cu grad didactic, grad științific și experiență în domeniu.</p>

Așadar, în domeniul *Științe ale educației* se înregistrează o mare diversitate de situații, când o funcție o pot realiza/îndeplini specialiști cu diferite calificări și niveluri de studii, și invers, când un specialist cu o calificare concretă poate realiza diferite funcții, uneori chiar opuse calificării. Deși, în mare parte, Clasificatorul Ocupațiilor are menirea să reglementeze disfuncționalități în acest sens, existența altor factori face acest proces ineficient. Aducem în calitate de exemple doar câțiva factori: lipsa cadrelor didactice calificate, nivelul scăzut de motivație pentru creșterea în carieră în domeniu, nivelul scăzut al prestigiului profesiei etc., numărul mic de absolvenți ai liceelor care aleg profesia de pedagog etc.

Această disfuncționalitate dintre nivelul de studii, calificări și ocupații creează dificultăți în realizarea standardelor de calitate din cauza oportunităților și potențialului profesional diferit al specialiștilor respectivi.

Totodată, această situație de pe piața muncii dictează condiții specifice de formare profesională a specialiștilor în trei cicluri:

1. Formarea profesională este una graduală/liniară: **licență** – *învățător de matematică*; **masterat** – *învățător/profesor de matematică*; **doctorat** – *doctor în științe fizico-matematice*.

2. Formarea profesională este una liniar-concentrică: **licență** – *profesor de educație civică*; **masterat** – *de exemplu: altă specialitate din domeniul Științe ale educației*; **doctorat** – *aceeași specialitate ca și la masterat*.

3. Formarea profesională este una concentrică: **licență** – *educație civică*; **masterat** – *psihologie organizațională*; **doctorat** – *doctor în sociologie*.

4. Formarea profesională se axează:

a) la Ciclul 1 – **licență**, pe pregătirea generală, fundamentală (*de exemplu: Psihologie*);

b) la Ciclul 2 – **masterat**, pe specialități/specializări mai înguste concrete (*de exemplu: Psihologie clinică, Psihologie juridică*);

5. Formarea profesională se axează:

a) la Ciclul 1 – **licență**, pe pregătirea în specialitatea concretă/îngustă (*de exemplu: educator în grădiniță, operator la ... etc.*);

b) la Ciclul 2 – **masterat**, pe pregătirea generală/fundamentală într-un domeniu de cunoaștere/activitate (*de exemplu: Relații internaționale etc.*);

6. Formarea profesională prin studii de masterat este determinată în mare parte de cadrul ocupațional respectiv: într-un caz se cere o pregătire mai generală/fundamentală într-un domeniu profesional, în alt caz se cere o pregătire concretă într-un domeniu mai îngust (o specializare concretă pentru o anumită funcție, ocupație).

Ținând cont de existența unor disfuncționalități pe piața muncii a angajaților privind nivelul de studii, tipul calificării și titlul ocupației, dar și privind substanța și specificul formării profesionale a specialiștilor în trei cicluri în învățământul superior, putem deduce unele orientări strategice de corelare eficientă a învățământului superior cu piața muncii:

✓ Analiza comparativă a Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților, a Cadrului Național al Calificărilor, a Clasificatorului Ocupațiilor și înlăturarea discrepanțelor existente în abordarea cadrului normativ.

✓ Dezvoltarea politicilor în domeniul de reglementare a acestor documente din perspectiva pronosticării dezvoltării pieței muncii și dezvoltării sistemului de învățământ superior pe termen mediu și pe termen lung.

✓ Prioritatea formării graduale și liniare a specialiștilor pentru economia națională: licență → masterat → doctorat.

✓ Reconceptualizarea formării concentrice a specialiștilor nu doar la nivelul unui ciclu de învățământ superior. În acest sens trebuie să fie înaintate unele condiții și cerințe față de conținutul programelor de studii, dar și față de studenții care au ales alt domeniu sau profil de formare. De exemplu, pentru absolvenții Ciclului I – licență de la specialități cu profil real, care doresc să continue studiile la Ciclul II – masterat la profilul *Psihopedagogie*, trebuie să fie pusă condiția să cunoască la un nivel anumit fundamentele Psihopedagogiei.

✓ Redimensionarea comenzii de stat pentru domenii și specialități în raport cu următoarele principii și argumente: practica de a comanda 5-7 locuri cu finanțare de la bugetul de stat pentru o anumită specialitate din cadrul unei universități este una neeficientă și fără perspectivă. Aceasta se referă, în primul rând, la specialitățile de o mare importanță pentru societate, însă mai puțin solicitate pe piața muncii. De exemplu, specialitățile din domeniile *Științe ale educației*, *Științele reale* etc.

În acest sens, se cere o restructurare a comenzii de stat (cel puțin câte 20-25 de locuri cu finanțare de la buget) prin aplicarea modelelor de concurs, semnarea acordurilor bilaterale cu universitățile respective, care au tradiții, resurse și performanțe în domeniul dat etc.

Această perspectivă va asigura un alt nivel de pregătire a specialiștilor, va crea condiții de profesionalizare a cadrelor didactice universitare, va crea premise de stabilitate în activitatea profesională, dar și condiții de restructurare a rețelei instituțiilor de învățământ superior.

✓ Revizuirea Comenzii de Stat cu privire la o specialitate sau alta nu doar în raport cu necesitățile actuale ale pieței muncii (care este în tranziție și, în mare parte, disfuncțională etc.), ci și în raport cu posibila structură economică a țării: servicii, agricultură, construcții, industrie, administrare publică etc.

Analiza datelor statistice denota că cea mai mare parte din totalul populației ocupate este încadrată în agricultură, după care urmează administrarea publică și serviciile publice, urmat de comerț și servicii. Dacă ne referim la populația ocupată cu studii universitare, cca 36% este încadrată în administrația publică și servicii publice, după care urmează comerțul și serviciile, apoi industria. Este o mare deosebire față de structura populației ocupate în țările membre ale UE, unde accentul se pune pe sectoarele tehnologiilor înalte, servicii publice, dar cu mult mai puțin pe cele din agricultură.

Tabelul 2

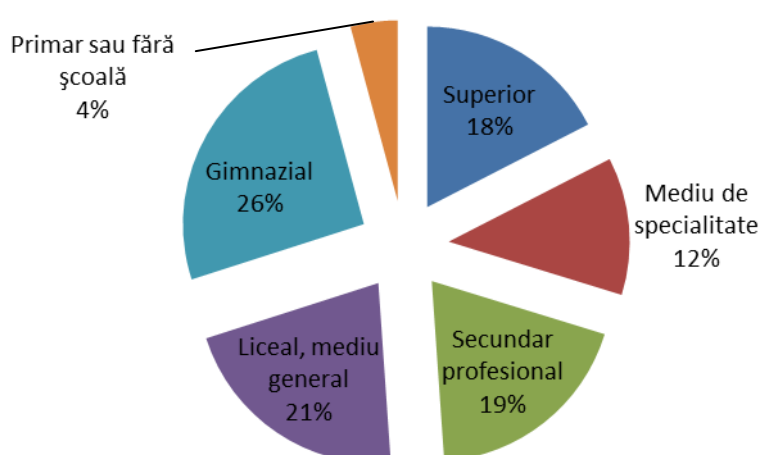
Populația ocupată în activități economice, 2016 (în %)

Activități economice	În total	Studii superioare
Agricultura, economia vânatului, piscicultura	33,7	5,7
Industrie	12,1	10,1
Construcții	5,0	2,8
Comerț cu ridicata și cu amanuntul, Hoteluri și restaurante	16,4	18,3
Transporturi și comunicații	6,2	9,0
Administrație publică, Învățământ, Sănătate și Asistență socială	18,3	35,8
Alte activități	8,2	18,3

La etapa de tranziție și construire a unei economii eficiente, este normal dacă numărul de absolvenți ai învățământului superior este mai mare decât solicită piața muncii, deoarece acești absolvenți deja constituie resurse formate pentru inițierea noilor afaceri, activități etc. Cu alte cuvinte, mai bine să ai mai mulți tineri cu studii superioare, decât fără studii. Se știe că majoritatea șomerilor sunt fără studii (în acest sens, drept exemplu elocvent este Coreea de Sud).

În prezent, doar 18% din populația Republicii Moldova este cu studii superioare, 12% au studii medii de specialitate, 19% – studii secundare profesionale, iar 47% au studii liceale sau gimnaziale, ceea ce solicită elaborarea unei strategii pe termen lung cu referire la politicile de formare profesională.

Structura populației după niveluri de instruire, 2017

Dacă dorim să construim o societate a cunoașterii, o societate competitivă, trebuie să înaintăm niște obiective strategice, cum ar fi: până în anul 2030 (de exemplu) să asigurăm piața muncii cu specialiști calificați în următoarea proporție: 5-10% – cu studii superioare de licență; 50-80% – cu studii superioare de masterat; 5-10% – cu studii superioare de doctorat.

Desigur, aceste cifre sunt aproximative, însă ele se încadrează, în acest sens, în tendințele cadrului european.

Atitudinea și cunoașterea problemei de către studenți și profesori

Deoarece și studenții, și profesorii universitari sunt actorii principali nu doar în cadrul proceselor de predare-învățare, ci și al celor de integrare a învățământului superior cu piața muncii, dar și în realizarea conexiunii inverse, am încercat printr-un *express-studiu* să identificăm opiniile acestora față de problematica privind angajarea în câmpul muncii, funcțiile și ocupațiile în raport cu calificarea, creșterea în carieră etc.

Tablel 3**Cadrul normativ privind specialitățile, calificările și ocupațiile în viziunea cadrelor didactice**

Nr. crt.	Întrebări evaluative pentru profesori	Răspunsuri		
		În mare măsură	În măsură suficientă	În mică măsură
1.	<i>Cunoașteți conceptul Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților?</i>	10%	30%	60%
2.	<i>Cunoașteți din ce domeniu general de studii face parte specialitatea Dvs. în Programul de studii în cadrul căreia activați?</i>	40%	40%	20%
3.	<i>Cunoașteți modificările reactualizate/introduse în Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților?</i>	5%	35%	60%
4.	<i>Cunoașteți conceptul și conținutul Cadrului Național al Calificărilor în domeniul în care activați?</i>	20%	40%	40%
5.	<i>În ce măsură v-ați axat pe finalitățile/competențele generale și specifice din Cadrul Național al Calificărilor în elaborarea curriculumului pe discipline?</i>	80%	15%	5%
6.	<i>Cunoașteți conceptul și conținutul Clasificatorului ocupațiilor în domeniul Dvs. de interese profesionale?</i>	5%	10%	85%
7.	<i>În ce măsură v-ați axat pe esența titlurilor ocupațiilor privind calificarea respectivă în elaborarea curriculumului pe discipline?</i>	5%	15%	80%
8.	<i>Cum credeți, studenții Ciclului I – licență sau Ciclului II – masterat, viitori specialiști, cunosc bine ce funcții, ocupații pot îndeplini după absolvirea ciclului universitar respectiv?</i>	20%	35%	45%

Analizând răspunsurile cadrelor didactice cu privire la problema vizată, putem deduce următoarele concluzii:

1. Pentru majoritatea cadrelor didactice cunoașterea conceptului și a destinațiilor Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților, Cadrului Național al Calificărilor, Clasificatorului Ocupațiilor nu face parte esențială din conținutul activității profesionale. Deși cunoașterea acestor documente ar permite cadrelor didactice:

- să stabilească interconexiuni între specialități în cadrul domeniului general de studii respectiv și să realizeze mai eficient principiul transdisciplinarității;
- să proiecteze finalitățile cursului predat corelate cu cele din Cadrul Național al Calificărilor, dar și cu cerințele pieței muncii;
- să includă problematica ghidării în carieră și a orientării pe piața muncii a viitorilor specialiști în conținutul cursurilor predate.

2. Majoritatea cadrelor didactice sunt de părere că problema angajării absolvenților în câmpul muncii nu face parte din atribuțiile lor profesionale, deși acest aspect face parte din Strategia dezvoltării universităților europene.

3. În viziunea cadrelor didactice, este nevoie de a stabili clar corelații între calificarea obținută la un ciclu sau altul de învățământ superior cu posibile funcții/ocupații și traseul profesional în carieră.

De exemplu, absolventul unui program de studii în domeniul *Științe ale educației* (Ciclul I), obținând titlul de licențiat în științe ale educației, poate să activeze doar în învățământul primar și gimnazial și să obțină pe parcursul carierei cel mult categoria a doua în urma atestării cadrelor didactice. Pe când deținătorul diplomei de master poate activa în liceu, colegii, poate îndeplini funcții de metodician, inspector școlar și poate să obțină categorie didactică superioară. Iar deținătorul diplomei de doctor poate să activeze în instituțiile de învățământ superior și în cele de cercetare.

Tabelul 4

Cadrul normativ privind specialitățile, calificările și ocupațiile în viziunea studenților

Nr. crt.	Întrebări evaluative pentru studenți	Răspunsuri		
		În mare măsură	În măsură suficientă	În mică măsură
1.	<i>Cunoașteți bine posibilitățile de a îndeplini o funcție sau altă pe piața muncii după obținerea calificării date?</i> 1.1. <i>Studenții Ciclului I – licență:</i> 1.2. <i>Studenții Ciclului II – masterat:</i>	10% 35%	50% 40%	40% 25%
2.	<i>Cunoașteți posibilitățile de creștere în carieră după absolvirea studiilor respective?</i> 2.1. <i>Studenții Ciclului I – licență:</i> 2.2. <i>Studenții Ciclului II – masterat:</i>	5% 20%	40% 45%	55% 35%
3.	<i>Cunoașteți avantajele obținerii studiilor de masterat?</i> 3.1. <i>Studenții Ciclului I – licență:</i> 3.2. <i>Studenții Ciclului II – masterat:</i>	20% 60%	40% 30%	40% 10%
4.	<i>Aveți nevoie de consultații speciale privind posibilitățile creșterii în carieră în domeniul profesional respectiv?</i> 4.1. <i>Studenții Ciclului I – licență:</i> 4.2. <i>Studenții Ciclului II – masterat:</i>	70% 60%	30% 30%	0% 10%
5.	<i>De cine sau de ce factori depinde angajarea Dvs. în câmpul muncii după absolvirea Universității?</i> 5.1. <i>De mine însumi:</i> 5.2. <i>De facultatea la care am făcut studiile:</i> 5.3. <i>De angajatori:</i> 5.4. <i>De părinți:</i> 5.5. <i>De locurile disponibile pe piața muncii:</i> 5.6. <i>De prestigiul profesiei date:</i> 5.7. <i>De perspectivele creșterii în carieră:</i>	2% 0% 80% 30% 90% 50% 60%	26% 30% 15% 30% 10% 40% 30%	72% 70% 5% 40% 0% 10% 10%
6.	<i>După absolvirea studiilor superioare și angajarea în câmpul muncii ați fi dorit să colaborați în continuare cu Universitatea respectivă în vederea realizării unui feedback eficient?</i>	70%	30%	0%

Analiza răspunsurilor studenților ne-a permis să deducem și să formulăm următoarele concluzii:

1. Majoritatea studenților Ciclului I – licență al învățământului superior nu cunosc ce funcții ar putea îndeplini după absolvirea facultății respective și obținerii unei anumite calificări, cum nu cunosc și posibilitățile creșterii în carieră în domeniul dat.

2. Studenții Ciclului II – masterat conștientizează necesitatea studiilor de masterat pentru a ocupa un post mai de prestigiu, dar și pentru creșterea în carieră. Totuși, o mare parte din masteranzi nu văd corelarea/interconexiunea dintre calificarea respectivă și ocupațiile posibile pentru ei.

3. Studenții Ciclului I – licență și ai Ciclului II – masterat corelează (în egală măsură) problema angajării în câmpul muncii după absolvirea studiilor mai degrabă cu factorii externi: funcțiile propuse sunt prost plătite; angajatorii nu vor să angajeze tineri specialiști fără experiență; funcția propusă nu este prestigioasă etc. și mai puțin cu propriile angajamente și abilități.

4. Totodată, majoritatea studenților au remarcat că au nevoie de consultări speciale privind angajarea în câmpul muncii, posibilitățile trasee de creștere în carieră etc. Deși tot ei au menționat că pot beneficia în acest sens de diferite servicii de ghidare în carieră.

5. De menționat că majoritatea studenților susțin ideea de a continua colaborarea cu Universitatea și după absolvirea acesteia și angajarea în câmpul muncii, pe diverse dimensiuni: schimb de informații, formarea continuă, realizarea proiectelor comune, promovarea inovațiilor etc.

Concluzii generale și subiecte pentru discuții

Acest scurt studiu al valențelor și al funcționalității documentelor de politici în domeniul formării profesionale, calificărilor și ocupațiilor ne permite să constatăm existența unor discrepante între ele, dar și între aceste documente, piața muncii și învățământul superior.

În acest sens, apare necesitatea de a perfecționa/dezvolta politicile pe acest segment, asigurând o conexiune și continuitate în abordarea acestora, pe de o parte, și valorificarea mai eficientă a prevederilor documentelor vizate în cadrul învățământului superior, pe de altă parte.

Totodată, rămân pentru discuții un șir de subiecte, unele dintre care țin de: funcția universităților privind angajarea absolvenților în câmpul muncii; elaborarea Nomenclatorului de specialități pentru absolvenții Ciclului II – masterat; realizarea conexiunii inverse cu piața muncii prin absolvenți și cadrele didactice universitare; realizarea conexiunii între ciclurile învățământului superior în raport cu Clasificatorul Ocupațiilor etc.

Referințe:

1. GUȚU, VI. (coord.), BÎRNAZ, N., DANDARA, O., GORAȘ-POSTICĂ, V., HANDRABURA, L., MURARU, E., PALADI, F., ȘEVCIUC, M., VELIȘCO, N. *Cadrul de referință al Curriculumului Universitar*. Chișinău: CEP USM, 2015. 128 p.
2. Ibidem.
3. BEVAN, Șt., COWLING, M. *Job Matching in the UK and Europe*. Londra: The Work Foundation, 2007.
4. Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.101-103, art.476.
5. *Cadrul Național al Calificărilor în Învățământul Superior*. Universitatea de Științe din Moldova. Chișinău: Bons Offices. 493 p.
6. Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-14). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr.120-126, art.670.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul Proiectului instituțional 15.817.06.23F „Concepția și metodologia de realizare a conexiunii și continuității între și intra cicluri de învățământ superior din perspectiva cadrului calificărilor și clasificatorului de ocupații”.

Prezentat la 03.10.2017